

Ceskoslovenský týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 17. SEPTEMBER 1973 • POSTFACH 3, 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 37. • PRES S. FR. 1.00

Kapka v moři

Kdo byl vychován v prostředí komunistické propagandy a octne se najednou na západě, musí být nutně šokován — nedostatkem propagandy.

Není to vlastně správný výraz. Propaganda je zde také, ale — naruby. Komerční propagandy je zde habaděj. Také komunistické propagandy je zde víc než dost. Ale propagandy, na niž jsme byli zvyklí, propagandy, již by stát a vláda propagovaly samy sebe, již by ukazovaly lidem své dobré stránky a snažily se je přesvědčit o svých dobrých úmyslech a činech, tu tady v pravé poledne s lucernou nenajdeš.

A tak si člověk najednou uvědomuje, že propaganda je vlastně jednou z nejsilnějších zbraní. Některých. A spojitlivých. Vždyť o čem všem nás za ta léta doma přesvědčili! O vlastní stoupající životní úrovni. O bidě západu. O vlastní svobodě a nesvobodě druhých. Že bílé je černé a černé je bílé. Vyrůstli jsme z viry. A pak jsme najednou zůstali stát s otevřenými očima a prázdnými rukama.

Někde jsem četla výrok, že "největšími nepřáteli Ameriky jsou sami Američané", protože na své zemi vidí jen ty špatné stránky, stále by ji chtěli měnit a reformovat a co je na ni dobré, to si neuvědomují. Až to ztratí, pak poznají, co měli. Ale to už bude pozdě.

Ve Spojených státech existuje mnoho škol, které se přímo zabývají výukou podvrtné činnosti, školí protistátní agitátory, učí dělat pokoutní zbraně a výbušniny, učí taktiku podzemního odboje atd. Jednou z těchto škol je např. Centrum pro marxistickou výchovu, 29 W 15th Str. v New Yorku. Jejich hlavním úkolem je objevovat a školit lidi s vůdcovským talentem, a zapojovat je do agitační práce komunistické strany. Od r. 1969 prošlo tímto centrem 3.200 studentů.

Na Kubě existuje 42 cvičných center, odkud se exportuje revoluce do celé Jižní i Severní Ameriky. Dvě z těchto center jsou specializována přímo pro Spojené státy. Bylo zde vyškoleny 1988 ame-

rických revolucionářů jako např. vůdce S. D. S. Mark Rudd, vůdce Černých Pantherů Stokely Carmichael a Angela Davisová.

Stovky mladých lidí jsou tu školeny pro psycho-politickou válku. Jsou to profesionální protivníci amatérů.

Ve Spojených státech existuje pouze jediná škola, která čelí této komunistické propagandě a zabývá se výchovou protikádrů v psycho-politické válce. Je to "Freedom Studies Center", které je částí Institutu pro Americkou Strategii a nachází se ve Virginii, nedaleko Washingtonu D. C. Centrum má knihovnu s 6 miliony svazků, natáčí vlastní politické filmy, provádí různé semináře a výzkumy, slouží jako konsultant pro některé vládní komise. Schopným studentům s předběžným vysokým školským vzděláním poskytuje plné stipendium. Nejschopnější z absolventů mohou zastávat důležitá místa v American Security Council.

Mělo by nás to těšit. Ale je to jen kapka v moři.

Libuše Obrusníková

Leningradští v USA

Po desetileté přestávce přijede do Spojených států na zájezd Leningradská filharmonie, vedená dirigentem Genadijem Rožděstvěnským. Na programu je pět koncertních vystoupení v newyorské hudební síni Carnegie Hall, jakož i televizní vystoupení u příležitosti osmdvacátého výročí vzniku Organizace Spojených Národů.

Jako sólista vystoupí s orchestrem klavírní virtuoz Svjatoslav Richter. Na programu budou skladby Šostakovičovy, Prokofjeva a Čajkovského. V závěrečném koncertu koncem října vystoupí s Leningradskou filharmonií pěvecký sbor Rutgersovy university a společně předvedou úplnou verzi Prokofievovy sonáty Alexander Něvský. Na téže koncertě vystoupí také mezzosopranistka moskevské Velké opery Irina Archipová, která kvůli tomuto koncertu přiletí z Milána.

MARXISTICKÝ REŽIM V CHILE SVRŽEN

V Chile se násilným převratem zmocnila vlády vojenská junta. President Allende je mrtev, zastřelil se prý několik okamžiků před tím, než do presidentského paláce uprostřed hlavního města Santiaga vtrhly povstalecké vojenské oddíly, pistolí, kterou mu před dvěma lety daroval Fidel Castro. Převrat byl krátký a junta nenechala nikoho na pochybách, že to se svým převzetím moci myslí vážně. Bojovalo se molotovovými koktejly a sovětskými zbraněmi se pokoušeli

o odpor dělníci velké továrny v hlavním městě, ale brzy byly přemoženi. Nějaké boje byly také kolem levicových novin. Celkem bylo tisíc mrtvých. A napadeno bylo kubánské velvyslanectví v Santiagu a kubánská obchodní loď kotvící v chilském přístavu Valparaíso. Někteří chilští diplomaté soudí, že Allende nespáchal sebevraždu, nýbrž byl zabit. Kdož ví. Je mrtev a s ním je mrtev chilský marxistický režim. Allende byl zvolen presidentem Chile loňského října na

šestileté období vítězstvím koalice komunistů, socialistů a čtyř ostatních politických stran. Za dobu jeho vlády se chilská hospodářská situace zvolna hroutila, tak jak to vždycky chodí, když se k vládě dostanou marxistické režimy. Allende se hojně přátelil s Kubou, měl své dráčky natažené do Sovětského svazu a zemí za železnou oponou, také do Československa. Fakt je, že Allende se neujal vlády za přímé či méně přímé pomoci Ruska, ja-

(Pokračování na straně 6)

Existuje druhé Rusko

Karel Jezdinský

Spisovatel Amafryk, který kdysi položil otázku zda Sovětský svaz může přežít bez nutných reformů rok 1984, byl znovu odsouzen do vězení. Za tak zvanou protisovětskou činnost byli odsouzeni i ekonom Jakir, syn Stalinem popraveného generála Rudé armády, a ekonom Krasin. Jejich "plné doznání" před soudem znělo značně nepřesvědčivě a svou formou připomínalo stalinské procesy. Trest tříletého vězení a následujícího tříletého vyhnanství se však může zdát poměrně mírný. Jistě tu sehrál roli ohled na světové veřejné mínění. Navíc — poprvé v sovětské historii, byla sehrána i komedie — když oba odsouzení byli předvedeni před zahraniční novináře, aby jim své "doznání" opakovali.

Nezvyklou pro sovětské poměry je také praxe vyhnanství nepohodlných opozičníků. Ze země tak byl vyhoštěn básník Brodskij a spisovatel Daniel, který ovšem předtím byl vězněn v pracovním táboře. Jiný významný sovětský spisovatel Anatolij Kuzněcov se už před časem nevrátil ze služební cesty do Británie.

Osud těchto jedinců je jistě šťastnější, než osud mnoha jejich dalších, méně známých vrstevníků, které sovětská vláda jednoduše likviduje zavíráním do psychiatrických ústavů.

Ojedinelá je však v sovětské

historii také kampaň, kterou sovětská vláda vede proti akademiku Sacharovovi a spisovateli Solženicynovi. Sacharov byl dvakrát vyznamenán Leninovým řádem a je jedním ze spoluvůdců sovětské vodíkové pumy. Solženicyn pak patří nepochybně mezi největší žijící světové spisovatele a právem mu byla také udělena Nobelova cena. Oba tito Rusové se netají svými kritickými názory na sovětský sy-

stém a nevynechali žádné příležitosti, aby se svým stanoviskem seznámili světovou veřejnost.

Sovětská vláda teď proti nim organizuje podpisovou kampaň, při níž celé sbory akademiků, ale i horníků a dojíček krav musejí odsoudit domněle protisovětskou činnost obou těchto mužů. Je to vlastně komická situace, když vláda v Kremlu písemně protestuje proti opozici.

(Pokrač. na straně 2)

Zdravá úvaha zvítězila

Bylo spousta nejistoty kolem rozhlasových stanic Svobodná Evropa a Rozhlas Svoboda. Šlo o peníze, — zda je účelné obě vysílačky financovat teď, v době zmírňujícího se napětí, které bývá snad správněji nazýváno studeným mírem, a kdy sověti neustále trvají na jejich zrušení, jako na nástrojích "protisocialistické propagandy". Nakonec však americký senát odhlasoval další financování obou stanic, což ukazuje, že zdravá skepse opět zvítězila, že Amerika nehodlá odepsat miliony lidí za železnou oponou, pro které je Svobodná Evropa skoro jediným zdrojem pravdivých informací o událostech ve světě. Financování Svobodné Evropy bylo odhlasováno 76ti hlasy k deseti. Senátor Charles H. Percy, který byl

hlavním sponzorem návrhu zákona o stanicích Svobodná Evropa a Rádio Svoboda, zdůrazňoval, že nemůže být skutečného a trvalého uvolnění ve světě, dokud potlačování informací nepřestane dělit komunistické státy od Západu. Komunistické státy vysílají každý týden 450 hodin programu jen do Severní Ameriky. Celkově, do celého světa je to skoro 7.000 hodin týdně. Jedná se výhradně o pomlouvání všeho, co je na Západě dobré a kladné. "Je proto jenom na místě, aby obyvatelé zemí komunistických" řekl senátor Percy, "dostávali pravdivé informace ze zdrojů za železnou oponou." Je to tak, jak napsal nedávno Alexander Solženicyn: "Potlačování informací činí všechny mezinárodní podpisy a smlouvy ilusorními..."

O ČESKOSLOVENSKU

Chléb podle "receptu dědů"

pečou v podniku Drobné provozovny MNV v Doubravě na Karvinsku v Severomoravském kraji. Pekaři, z nichž většina jsou důchodci, upečou ve třech šamotových, uhlím vyhřívaných pecích až 24 metráků výborného chleba denně. Chodí, přesněji jezdí si pro něj do sousední prodejny lidé ze široka daleka.

400 let svého závodu

oslavili letos pivovarníci Chodovaru v Chodové Planě na Tachovsku. Chodovar letos vystaví 150.000 hektolitru piva a dodá také padesát tisíc litrů minerálky Il-sano.

Nouzové přistání

Na nikósijském letišti nouzově přistálo československé letadlo, které letělo z Bagdádů do Prahy. V letadle bylo 52 cestujících a osm členů posádky. Při přistání bylo několik lidí zraněno, nikdo vážně.

České dřevo za hranice

V kožlanské pile na okrese Plzeň-sever, která patří Západočeským dřevařským závodům, pracuje jenom dvaadvacet zaměstnanců. Přesto za rok vytvářejí hodnoty za více než 4 milióny korun. Část výroby, hlavně prkna a fošny, putuje do Francie, Itálie, NSR, Anglie, Holandska a Švýcarska.

Z cesty dlouhé

deset tisíc kilometrů se vrátila do Československa expedice karavanistů, která se, mimo jiné, zúčastnila světového setkání v Turecku. Příští ročník světového setkání karavanistů se připravuje v Československu.

Výzkum krve

V čs. hlavním městě zasedala euroafrická sekce Mezinárodní hematologické společnosti. Téměř 1000 odborníků z 33 zemí všech světadílů mělo na programu na 460 sdělení, z nichž se většina zabývala pokrokem ve výzkumu a léčbě leukemie a trombózy. Součástí zasedání bylo symposium u příležitosti 100. výročí narození spoluobjevitele krevních skupin prof. Jana Janského.

Slovenské pivo

Pivovar ve Vyhní, okres Ždiar nad Hronom, oslavil nedávno 500. výročí. Za půltisíciletí se v tomto podniku uvařilo přes pět milionů hektolitru piva. Jeho dnešní kapacita je čtvrt milionu hektolitru ročně.

Výročí textilní školy

Sto let svého trvání oslavila koncem srpna střední průmyslová škola textilní v Jilemnici. Vychovala už na 5000 odborníků, neboť to byla jedna z prvních českých odborných škol. Její dnešní dílny jsou vybaveny i nejmodernějšími stroji čs. výroby.

Neštěstí hudebníků

Brněnský orchestr Gustava Broma havaroval na autobusovém zájezdu na Slovensku u Topolčan. Hudební skladatel J. Bláha byl na místě mrtev — sedm členů tohoto jazzového orchestru bylo hospitalizováno. Řidič autobusu byl vzat do vazby.

Štrougal do Moskvy

Na pracovní návštěvě v SSSR pobýval předseda čs. vlády Lubomír Štrougal. Byl vlastně poslední z ministerských předsedů východoevropských zemí, kteří se v posledních týdnech vydali do Moskvy. Podle pozorovatelů se jednalo o sladění plánů jednotlivých satelitních zemí s plánem sovětským. Svědčí o tom i fakt, že ve Štrougalevě doprovodu byl na prvním místě jmenován místopředseda vlády a předseda Státní plánovací komise Hůla.

Výročí G. Fučíkové

Sedmdesát let se koncem srpna dožila Gusta Fučíková, vdova po komunistickém novináři Juliu Fučíkovi (Reportáž psaná na oprátce). Došla k tomu jubileu čs. i sovětská významná Fučíková je členkou ÚV KSČ a předsedkyní Čs. rady žen.

Nová města

Jihomoravské obce Rájec a Jestřebí se v roce 1960 spojily a teď byly prohlášeny za město. Jde o jednu z nejstarších moravských osad, o nichž existují záznamy v historických pramenech z 12. — 14. století.

Existuje druhé Rusko

(Dokončení se str. 1)

Osud Sacharova a Solženicyna není ovšem zdaleka rozhodnut a zůstává krajně nejistý, ale skutečnost, že Kreml musí šermovat jejich jmény, spílat jim a dělat jim tak vlastně reklamu, je sama o sobě výmluvná.

Znamená to, že sovětská vláda vlastně otevřeně přiznává existenci opozice. Nikdo vážně nevěří jejímu turzení, že se jedná o několik vyšluných jedinců. S jedinci se v ruské historii nikdy příliš cavyků nenadělalo. Spíše to znamená, že se jedná o celé jedno myšlenkové hnutí — které má své zázemí, a že sovětská vláda je si toho dobře vědoma.

A mohli bychom připomenout i celou řadu jiných jevů, které dosvědčují, že Rusko je v pohybu, a které bychom si ještě před několika

lety v sovětském impériu vůbec nemohli představit. Mám na mysli veřejné požadavky sovětských židů — aby jim byla umožněna emigrace do Izraele, ale i rozšířenou podzemní literaturu. Slovo samizdat se už stalo ve všech jazycích pojmem.

Nebude přehnané tvrdit, že na myšlení určité části sovětského obyvatelstva asi značně působil i československý obrodný proces. Veškeré obyvatelstvo ví, že musela být povolána sovětská ozbrojená moc, aby tento proces potlačila. To muselo nutně vyvolat zájem, o co se vlastně jedná a je pochybné soudit, že se všichni sovětské občane spokojili s oficiálním moskevským vysvětlením.

Konec konců, jeden z prvních veřejných opozičních protestů na Rudém náměstí

Složení obyvatelstva

Shrnujeme některé statistické údaje, která vyšly letos v červenci v časopise Demografie a týkají se různých aspektů složení čs. obyvatelstva, resp. poskytovaných sociálních služeb. — V roce 1972 činil čistý přírůstek obyvatelstva v Československu 90.655 obyvatel. Podle údajů, jejichž obsah ovšem není specifikován, bylo z celkového počtu 8.475.000 dělníků, 4.376.000 ostatních zaměstnanců, 1.174.000 družstevních rolníků, 273.000 drobných rolníků, 167.000 jiných družstevních výrobců, 49.000 řemeslníků a živnostníků a 12.000 příslušníků svobodných povolání. Hlavní úbytek oproti roku 1970 je v kategorii "svobodná povolání" (v českých zemích o více než 18% méně), potom ve všech kategoriích, kromě prvních dvou. Percentuálně vyjádřeno je dělníků 58,3%, ostatních zaměstnanců 30,1%, družstevních rolníků 8,1%, zbytek připadá po malých podílech na ostatní skupiny.

Pokud jde o složení národnosti bylo v roce 1972 spočteno 9.405.000 Čechů, 4.294.000 Slováků, 582.000 Maďarů — 80.000 Němců, 68.000 Poláků, 59.000 Ukrajinců a Rusů, 38.000 ostatních. Na čistém přírůstku se podílí slovenská národnost 60%, česká pouze 37%. Vcelku podíl českého obyvatelstva trvale klesá.

Statistika uvádí také příjmy důchodců k 31. 12. 1971. Podle toho klesl počet důchodců s nejnižším důchodem (do 500 korun) od roku 1968 o polovinu — na 15% z celkového počtu. 35,6% pobírá důchod mezi 500 a 800 korunami, 26% mezi 800 a 1100 Kčs. 18% mezi 1100 a 1500 Kčs. Z čísel dále vyplývá, že ženy mají podstatně nižší starobní důchody. V částece mezi 500 a 700 Kčs zůstává 62,5% důchodkyň. Nad 1300 Kčs má důchod necelé 1% žen v penzi.

SOVĚTSKÉ DRAMA

Sovětská žena jménem Jelizaveta Voroňanskaja byla po pět dnů, pět krát čtyřadvacet hodin nepřetržitě vyslýchána tajnou policií. Když se pak po propuštění vrátila domů, oběsila se. Při výslechu, v jeho posledních minutách, prozradila tajným agentům KGB (Komitét gosudarstvennoj bezopasnosti, čili Výbor státní bezpečnosti), kde je uložen rukopis Solženicynovy faktografické knihy o stalinských koncentracích let 1918 až 1956, "Řetěz Gulag." Rukopis byl uložen v Leningradě a nyní se nachází v rukou tajné bezpečnosti. Solženicyn o tom sepsal stručné prohlášení, které bylo doručeno západním novinářům. Autor se totiž obává, že na dvě stě lidí, jmenovaných v knize, lidí, kteří

byl protestem proti okupaci Československa.

Dnešní Rusko už dávno není onou temnou říší s miliony neinformovaných obyvatel, a zejména mladší generace se živě zajímá o vnější, ji dosud neznámý svět. Je to pochopitelně dlouhodobý proces, ale měl jsem dojem, že je na postupu už před deseti lety — když jsem v Sovětském svazu hovořil s mnoha mladými Rusy. Přesvědčil jsem se také, jak je poslouchán a jakou významnou roli hraje zahraniční rozhlas. A od té doby se věci jistě dále progresivně vyvíjely. Ostatně sovětská role supervelmoci zasahující do světového dění, stejně jako přímá sovětská nadvláda nad východní Evropou zpětně působí a ovlivňuje názory sovětského obyvatelstva.

Pro nás, Čechy a Slováky — s mnoha oprávněnými resentimenty vůči Rusku, je zvláště důležité si připomenat, že existuje toto druhé Rusko. Nejen Rusko mocenské a imperiální, s mnoha prvky asijského despotismu, ale i Rusko humanistické a liberální, hlásící se k tradicím evropské kultury, hledající a žádající návrat do Evropy. Rusko, které zrodilo Puškina a Lermontova, Gercena a Černyševského, Rusko, které obdivoval Masaryk, a kterého si i my vážíme.

Toto Rusko žije dál. Je blízké našim tradicím a nadějím. Není dnes ještě silně natolik, aby mohlo způsobit převratné změny, ale je možno věřit, že mu patří budoucnost.

mu asi před deseti lety ličily svoje hrůzné zážitky ze sovětských koncentráků — bude nyní pronásledováno.

Solženicyn předtím v interview prohlásil, že nevyklučuje svou blízkou násilnou smrt. Řekl: "Ale ti, kdo chtějí mou smrti umlčet mou literární činnost, nebudou z mé smrti šťastni. Jakmile totiž zemru nebo zmizím — nebo budu zbaven svobody, moje literární poslední vůle a můj testament okamžitě vstoupí v platnost a potom hlavní část mého díla začne být publikována — věci, které jsem se po celá ta léta zdráhal tisknout..." Ačkoli se blíže nevyjádřil, spisovatel dal najevo, že kopie oněch hlavních částí jeho díla jsou v bezpečí na Západě.

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník. — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

ZA JÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZA JÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly hodně místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bolavým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odřízněte a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní dit i šekem nebo money order.

Jméno:

Adresa:

L. N.

FERDINAND PEROUTKA

Jak nikdo nezapomene, v popředí toho, co bylo nazváno Pražským jarem, stáli spisovatelé a novináři. Někdy mohlo se zdát, jakoby projevovali zvláštní přichylnost k dvěma písmenům: L. N. Někteří z nich praví, že to byla vědomá přichylnost a že dokonce byl plán vydávat noviny s titulem Lidové Noviny. Bylo-li tomu tak, měl-li nový život být trochu spojen s jménem jedné bývalých novin, byla by to velká čest pro ty noviny.

Minulý měsíc zemřel v exilu dr. Jaroslav Stránský. Pověděli jsme již, jaká byla jeho účast na tom, že československá politika po dvaceti letech stála na masarykovské základně. V první republice některé noviny patřily jedincům. Lidové Noviny patřily Jaroslavu Stránskému. Staly se vlivným činitelem v dějinách československého novinářství. Řekneme, jakýchlo svých bylo k tomu třeba.

Roku 1912 nebo 1913 se konal v Praze velký tiskový proces. Tehdy hlavní orgán mladočeské strany, Národní listy, byl prodán vůdci téže strany dru. Karlu Kramářovi. Byl to komplikovaný děj, jež už nemáme dobře v paměti. Ačkoliv do té doby Národní listy často dr. Kramář kritisovaly, ode dne prodeje ho jen velebily. Básník J. S. Machar k tomu napsal, že redaktoři Národních listů by se měli postavit na Václavském náměstí do dvou řad proti sobě a naplavit se do obličeje. Redaktoři Ma-

chara žalovali, věc přišla před porotu. Před soudní budovou velký dav čekal na výsledky. Vyběhl mladý muž a volal: "Dvanáct nul!" Porota jednomyslně osvobodila Machara.

Přes úsudek jedné poroty však pero novináře dále patřilo majiteli, v jiných novinách patřilo politické straně. Zatím, na Moravě, v Brně, pomalu a z nepatrných začátků vznikala malá republika spisovatelů a novinářů. Škoda, že celá historie Lidových Novin nebude už napsána, pamětníci odcházejí jeden za druhým. Někteří zbyli, ale znají z vlastní zkušenosti jen poslední fási. Nezažili sami, jak kdysi do maličkého, lokálního novinářského podniku na Moravě padla první jiskra.

Pro první světové válce Jaroslav Stránský převzal po otci odpovědnost za Lidové Noviny, podnik s jiskrou již rozhořelou. Kolem Lidových Novin už bylo shromážděno více spisovatelů a básníků než kolem kterýchkoliv novin jiných, a pod jejich vlivem slovo tu bylo pečlivěji pěstováno a rozmyšleno. A spisovatelé a básníci, nevychovaní v politické disciplíně, přinášeli s sebou pud a zvyk svobody. Zde nebylo žádáno, aby to v sobě potlačili.

Od svého jinošství Jaroslav Stránský čelil literaturu s uctivitostí, již se nikdy nezabavil. Byla to láska celého života. Na poslepu svém veřejném vystoupení v exilu recitoval — jak nezvyklé

pro politika — báseň. Báseň Františka Gelnera, melancholicko-satirického anarchisty zvláštního původu a kdysi prvního poety Lidových Novin, aspoň podle citu Jaroslava Stránského. Byla v něm hořkost a skepse, ale i verše jako:

"V životě nutno účast mít, k některé přidat se straně.

A svoje srdce nastavit dobře mířené ráně." Když Lidové Noviny přešly z rukou otce do rukou syna, tu po tom, kdo miloval vtíp, cizí i vlastní, nastoupil ten, kdo miloval vznešená slova, cizí i vlastní. Hledáme hlavní příčinu, pro kterou Lidové Noviny ve vzrušeném roce 1968 se snad mohly zdát pamětihodnější než noviny jiné. Mysleme, že ji nalézáme. Byly vedeny podle principu, jež Jaroslav Stránský jednou formuloval. Řekl: "Kritická otázka je, zda se politika neodcizila nepolitice. Politika je svého druhu profese. Čím pozornější bude politika k nepolitice, tím plněji ji bude pomáhat."

Oslavme se smutkem tento princip v době, kdy jsme svědky největšího jeho úpadku. Komunismus je velmi pozorný k nepolitice, ale děsivým způsobem. Chová zásadní a permanentní podezření ke všemu nepolitickému, k duchu národa, k duchu literatury a vědy, k potřebám myšlení, ke všemu, co vyrostlo samostatně. Tyranský a detailně zkoumá a trestá to, co profesionální politika až dosud vždycky vymykalo. Komunistický politický profesionál vchází do všech síní a pokládá tam nohy na stůl.

Lidové Noviny byly politický orgán s tím stálým pamatováním, že politika bez širokého okraje, bez nejživějších vztahů k nepolitice, je řeka, jejíž přítoky vyschly. A bylo to prostředí, kde individuality nalézaly příležitost rozvíjet se bez napomínání. Podle pravdy musíme to uvést v přímou souvislost s charakterem jednoho muže. Cítíme, oč snadnější byvá podávat negativní než pozitivní obraz člověka. Byl to vždy jeden z literárních problémů i v románech. Mítoli pravidelně lépe se dařilo než Aljošové. Ale řekneme toto: jsou, v jejichž životě by bylo bývalo méně svobody a méně příležitosti být sám sebou, kdyby v čele Lidových Novin nebyl stál Jaroslav Stránský. Kterí by snad bez něho zůstali menší. Je svedlivé zachovat si sobě spravedlnost za to, i když se někdy Stránský dostal s někým, kdo v jiných novinách by byl pokládán jen za zaměstnance, do velkého politického protikladu nebo i přímého konfliktu, dovedl jen lítostivě říci: "Nevěděl

jsem, že je mezi námi taková vzdálenost." A dost.

Byla i jiná, snad nezapomenutelná stránka toho všeho. Pan Ludvík Veselý, jeden z těch, kteří přišli do exilu po srpnu a projevíli již doma jakousi přichylnost k písmenům L. N. mluví o "úrovni české slovní kultury", již Lidové Noviny udržovaly nebo vytvářely. Je vždy vztah mezi myslí národa a jeho řečí. Jestliže řeč je primitivní, národ myslí primitivně. Je-li řeč nedbalá, lidé myslí nedbale. Jestliže národu vládne režim, jehož reprezentativní literární kritik se nestydí argumentovat takto: "Kdo tomu nevěří, ať se dá vycpat", pak národ je v duchovním nebezpečí. Jaroslav Stránský byl rozený a pečlivý stylista, a styl býval rozhodující legitimací pro vstup do Lidových Novin. Tam pak muž se stylem žil bezpečně jako v rezervaci, ať jakékoli snad byly jeho prohršky proti rozmanitým povinnostem novinářské práce. Nebyl to jednotný styl, který tu byl vytvořen, stylů bylo tolik, kolik bylo silných individualit. Byl jednotný jen v jednom ohledu: nebyl pathetický. Dlouho české noviny znaly jen kazatelský tón. Jestliže někdo do politického článku vložil žert, býval pokládán za otrockého následovatele cizáka Chestertona. Nebylo mnoho porozumění pro to, že žert jako hospoda patří k lidské přirozenosti. Avšak mladý a ještě slabý národ snad vskutku po nějakou dobu potřeboval pathosu, aby se povzbuzoval. Ale i později, když národ už zesílil, "Prodaná nevěsta" byla hrána spíše jako národní mše než jako komická opera, čímž byla. Byly i jakési orgie hlubokomyšlnosti. Byli, kdo z Jeníka a Mařenky, Kecal a Krušiny snažili se vydolovat tolik filosofie, kolik jí bylo v Kantovi. Potom profesor Zdeněk Nejedlý hledal v Smetanovi stopy marx-leninismu a věřil, že je nalézá. Když do Lidových Novin vstoupil Karel Čapek se svým rostoucím sklonem k lidové bodrosti,

Na jedné lodi?

Nedávno byla skupina západoevropských novinářů v Číně pozvána na prohlídku podzemní tunelů a krytů v Pekinu. Číňané tvrdí, že jsou dokonale připraveni na jakýkoli sovětský útok a nabádali horlivě západní novináře, aby urgovali své vlády učinit podobné ochranné přípravy. Skupina novinářů přijela do Číny v souvislosti s návštěvou francouzského presidenta Georges Pompidoua. Shledala podzemní kryty vcelku imponující: jsou v hloubce 4 metrů pod zemí a vybaveny ambulančními a operačními sály, kuchyněmi, telefonními centrály. Postrádají však umělého klimatizaci a nezávislý elektrosystém, což by se negativně projevilo v případě nuceného dlouhého pobytu v nich během nukleárního útoku. Kryty začaly být budovány v roce 1969. — Jinak v těchto dnech a týdnech se velmi zmínil vztah Číny k Západu. Na příklad: Čína povolila několik stožárů kvalifikovaných odborníků, mezi nimi inženýrů a lékařů, aby se usadili v britské kolonii Honk-Kong. To je velitý odklon od ještě poměrně nedávné čínské politiky a praxe. Mnohé honkongské elektronické firmy dnes zaměstnávají vysoce kvalifikované čínské mechaniky a inženýry. Čína prostě vidí svého úhlavního nepřítele v Sovětském svazu a naznačuje, že nebezpečí sovětského imperialismu činí z Číny a západního světa spojence nacházející se na jedné lodi.

jízdním řádem, aby vyzkoumal, jak s rozumnou rychlostí Lidové Noviny z Brna do západních Čech dopraví. A byly volby, v nichž se představila nová Strana práce. Byla to spíše samostatná kandidatura Jaroslava Stránského, který dal straně sebe, své ředitelské umění, podporu svých časopisů a penize. Penize potom scházely, zkušební administrativní ředitel byl mrtev. O koncernu měli do detailů rozhodovat Jaroslav Stránský, universitní profesor práva, a jeho švagr, bývalý tajemník Masarykův, s profesorskými touhami — matematikou se klonem k astronomii. Nejvíce jste ho upoutali, dali-li jste mu otázku z teorie relativismu — která právě nastoupila vítěznou cestu. Na příklad: jestliže zde, na tomto vrchu, kde stojíme, hodíte kámen do výše, odletí kámen od země nebo připouští, že je na to? Jasná odpověď, neboť všechno je relativní.

Není známo, jak by vše bylo dopadlo, kdyby Lidové Noviny na své cestě nebyly sebraly další individualitu —

(Pokrač. na str. 6)

Chcete

Poznat krásy Československa?

Pozvat své příbuzné do USA?

POSLAT TUZEXOVÉ POUKAZY RÝCHLE
A SPOLEHLIVĚ? BEZSTAROSTNĚ CESTOVAT
PO USA I JINÝCH ČÁSTECH SVĚTA?
OBRAŤTE SE PRO BEZPLATNÉ SLUŽBY
A INFORMACE NA

Gutleber Travel Agency, Inc.

110-01 Jamaica Avenue

Richmond Hill, N. Y. 11418

Tel. 441-8700 (212)

pod jeho vlivem poslední slupky s vší spadaly a byl dokonán vývoj přívětivého civilního stylu, intelektuálního, ale ne honosícího se intelektem nad potřeby demokracie, přemýšlivého, ale ne "nakaženého bledostí myšlenky." Dohromady to bylo, chceme myslit — ovzduší samozřejmě, často hravé české svobody. Ne vždy nad L. N. svítilo slunce. Vyrostly v koncern, který měl noviny, dvě nakladatelství, tiskárnu, časopisy. Zemřel administrativní ředitel, který ovládal detaily podniku a vstával a lehal s

Kubelík uvádí Trojaný

Rafael Kubelík, který nedávno přijal nově vytvořené místo hudebního ředitele newyorské metropolitní opery, se v této funkci představí americkému publiku 22. října uvedením Berliozovy opery Trojané. V amerických hudebních kruzích se to považuje za událost velkého významu. V určitém smyslu to potvrzuje, co si přátelé opery slibovali jednak od funkce hudebního ředitele, která v newyorské metropolitní opeře dosud neexistovala — jednak osobně od Rafaela Kubelíka, který je tu ovšem dobře známý, hlavně jako dirigent. Bude to poprvé, co se v Americe — zásluhou Kubelíka — Berliozovy Trojané uvedou. A nadto v jednom kuse, přestože je to opera, která má pět jednání a trvá pět hodin. Berlioz sám byl ochoten rozdělit ji na dvě pokračování, ale Kubelík tvrdí, že se má dávat najednou, protože jediné tak uspe-

je v tlumočení skladatelovy spirituální koncepce, kterou promítl do Virgilova díla o trojské válce. Operu původně uvedl Felix Mottl v německém Karlsruhe v roce 1890. Potom ji dirigoval Rafael Kubelík v Brně v roce 1940. Po třetí opět Rafael Kubelík v roce 1957 v Londýnské Covent Garden v angličtině — a to vlastně představovalo znovuzrození tohoto mistrovského, monumentálního díla, které bylo do té doby zanedbáváno. Podle Kubelíka je to překrásná opera, která neobsahuje žádné hudební či pěvecké problémy. Ani produkční, přestože se často musí představovat kulisy, i když se využívá otáčivého jeviště.

Kubelík ještě říká, že pro toho, kdo Berliozovy Trojané uvádí, je to úkol především spirituální. Není pochyby, že dokáže-li jej někdo splnit par excellence, je to právě Rafael Kubelík.

Hanuš Hejný

Kongres zahájil činnost

Američtí poslanci a senátoři se vrátili do Washingtonu, aby zahájili práci v kongresu. Poměr mezi Bílým domem a kongresem nebyl v poslední době nejlepší. Několik předloh, jež má kongres na pořadu, povede k dalším nedorozuměním s Bílým domem, což zejména platí o zákonu o minimální mzdě a o snahách zákonodárců omezit presidentovu pravomoc vést války. Nicméně jsou tu náznaky, jak se strany Bílého domu, tak se strany kongresu, vzájemný poměr zlepšit a soustředit se na spolupráci především o těch předlohách, které spěchají. Z domácích amerických záležitostí je to zákon o naftovém potrubí pro dopravu nafty 12 set kilometrů dlouhou tratí napříč Aljaškou, potom zákon, který upraví financování volebních kampaní, jiný o plánech na hromadnou dopravu a návrh na zavedení metrického systému ve Spojených státech. V branných záležitostech je několik věcí, kde se rozcházejí názory poslanecké sněmovny s názory senátu. Sněmovna odhlasovala částku na vojenská vydání, aniž omezila početní stavy amerických oddílů — které jsou posádkou v zámoří. Naproti tomu senát uvažuje o snížení zahraničních posádek o 150.000 vojáků a chce je odvolat především z Evropy. Další záležitostí, která je předmětem sporu mezi oběma komorami, je americká zahraniční pomoc. Trnitou kapitolou bude presidentův návrh, aby kongres odhlasoval pomoc pro rekonstrukci severního Vietnamu. President Nixon ještě požadavek nevznese — mluví se o tom,

že náklad na pomoc by za pět let dosáhl částky 7mí a půl miliardy — ale kongres již dal najevo nesouhlas a přijal několik dodatků k různým zákonům v tom smyslu, aby president nemohl použít peněz pro severní Vietnam. V příslušném výboru poslanecké sněmovny byl už předběžně přijat doplněk k zákonu, kterým se zmocňují američtí reprezentanti, aby sjednali snížení tarifů a kvót s jinými státy. Jde o velmi naléhavou předlohu, protože v září se v Tokiu zahájí konference o mezinárodním obchodu, která připraví podklad pro závěrečná jednání o světovém obchodu příští rok. Hned po zahájení zasedání začne sněmovna také jednat o zákonu, kterým se oficiálně upraví hodnota dolaru v poměru ke zlatu, a upraví záležitost soukromého vlastnictví zlata — mezinárodním průmyslovým a obchodním společenstvem nařídí podávat zprávy o transakcích se zahraničními valutami. Poslanci budou též naléhat na mezinárodní měnovou reformou. Směrovna a senát zaujaly rozličná stanoviska v předloze, která časově vymezuje a podmiňuje presidentovu pravomoc amerických vojenských zásahů bez předchozího souhlasu kongresu. Je celkem jisto, že se poslanci a senátoři dohodnou na kompromisu. A ještě jistější je, že president bude předlohu vetovat. Takových oslov, kde bude zapotřebí kompromisu, je v kongresu několik a podle zaslíbeného odhadu president Nixon jich zamítne většinu. Některá z opatření budou presidentovým vetem sproved-

Svobodní čs. sportovci manifestovali

II.

Vracíme se ještě k X. sjezdu Svobodných československých sportovců v Belcampu, Maryland, který se konal ve dnech prvního až třetího září, a který, jak už jsme psali, byl jednoznačným úspěchem. Dnes bychom chtěli naši reportáž z minulého čísla ještě doplnit.

Především chceme čtenáře seznámit s výsledkem voleb, které se v Belcampu konaly třetí sjezdový den. Zde jsou: předsedou Svazu svobodných československých sportovců se stal Josef Groegr. Byl předsedou chicagské odbočky a bývalým předsedou ČKP v Praze, ČKP, pokud to nevite, je zkratka pro Český plavecký klub.

Výkonným místopředsedou Svazu byl zvolen Emil Ransdorf, kterého si zvlášť dobře pamatují předúnoroví vysokoškoláci: Emil byl předsedou Svazu vysokoškolského studentstva. Od roku 1948 žije v emigraci v USA. Jeho neaktivnějším sportem je tenis, jeho neaktivnější politikou je služba věci Československa.

Jednatelům Svazu svobodných československých sportovců je Sáva Roknič z Chicaga. Tiskovým referentem je Zdeněk Pražák z Clevelandu. A nyní něco netradičního, k čemu lze jenom zateskat: pokladnicí Svazu se stala poprvé v historii žena. Je jí paní Libuše Lomská — která (jako L. Geislerová) získala šesté místo na londýnské Olympiádě v roce 1948 v překážkovém běhu. Všem zvoleným gratulujeme

Jak už jsme psali, konal se desátý, stejně jako první — zakládající sjezd Svazu na území Bat'ova podniku v Belcampu. Umožnili to dva čelní mužové závodu, generální ředitel podniku Gus Doležal a administrativní vedoucí Dr. Frank Novák, oba zánícení Čechoslováci. Zepřítali jsme se generálního ředitele Gus Doležala, co ho, už podruhé, vedlo — či inspirovalo k tomu, aby umožnil konání sjezdu Svobodných sportovců právě zde, v Bat'ově Belcampu. Řekl: "Česká tradice. Cítíme povinnost udělat všechno pro udržení této tradice, která, dokonce, k naší všeobecné velké radosti, neumírá, ale jde nahoru . . . Je tu i jistý po-

cít zodpovědnosti. Máme prostory, hřiště, všechno k dispozici. Je jiná cesta, než dát tedy možnost Svobodným čs. sportovcům, aby toho využili . . . ?"

Z rozhovoru s Dr. Frankem Novákem bychom chtěli uvést jeho pěknou vzpomínku na T. G. Masaryka, od jehož smrti uplynulo 14. září už šestatřicet let. V Belcampu bylo ve dnech sjezdu strašně horko a Dr. Novák v souvislosti s negativním počasím vzpomněl, jak jednou na sokolském sletu hrozně lilo. A přijel prezident Masaryk a oslovil cvičence: "Venku je strašně ošklivo, a tady je tak krásně . . ." A na hlavy Sokolů padal déšť, ale v té chvíli to nikdo necítil.

Vzpomenete si jistě na snímek v minulém čísle: mladý muž na kole. Je to Ota Doležal, československý cyklista, který nyní žije, pracuje a závodí v Kanadě. Žije v Torontu, pracuje jako mechanik v továrně na pěnovou gumu v Reeves Bros., Ltd., závodí za italský klub Sport House Club of Canada.

V Československu jezdil za VŽKG Vítkovice, účastnil se mnoha závodů národních týmů Praha — Berlín — Varšava jako dorostenec. Jinak jezdil jednotlivé závody v Belgii, Francii a jinde. (Sladská Francie mu přinesla překvapení — je svobodný — v podobě řady nabídek k sňatku ještě do Československa.) Po srpnu 1968 přijel Ota Doležal do Kanady. O rok později se umístil jako druhý v závodě okolo Ontária, jel závod okolo Quebecu, tisíc mil, jednu etapu vyhrál, jednou byl druhý, jednou třetí. Na letošním mistrovství Kanady byl čtrnáctý (ze sto-padesáti účastníků). Nedávno vyhrál závod na 40 mil v Torontu. Ale do Belcampu nepřišel na kole, jak si ho mnozí dobírali, přijel autem, kolo si však přivezl, a denně pilně trénoval, tak devadesát mil (v tom vedru, panečku!). Příštího roku chce reprezentovat Svaz svobodných československých sportovců na mistrovství Kanady v Montreálu. Přejeme mu hodně zdaru a Svazu svobodných čs. sportovců jen houšť takových čilých mladých členů.

POLITICKÝ PODZIM USA

President Nixon na televizní tiskové konferenci dal jasně najevo, že se i v nastávajícím politickém období opět soustředí hlavně na zahraničně-politické problémy, na problémy světového míru, a v té souvislosti uvedl, že Spojené státy budou pokračovat se Sovětským svazem v rozhovorech o omezení nukleárního zbrojení. O den později nejmenovaný mluvčí Bílého domu oznámil, že příští kolo těchto rozhovorů bude zahájeno v pondělí 24. září v Ženevě. President rovněž zdůraznil, že se budou rozšiřovat také styky s Čínou, kam chce vyslat na další návštěvu Dra Kissingera, jakmile senát potvrdí jeho jmenování na úřad ministra zahraničí. Kissinger bude sedět, aby se tak řeklo, na dvou velmi důležitých křeslech současně. Pracovní program ministra zahraničí Spojených států je v nejbližších

týdnech napěchován mnoha úkoly, z nichž jeden je důležitější než druhý. Vedle cesty do Číny, o které mluvil president Nixon, je tu koncem měsíce Valné shromáždění Spojených národů v New Yorku, které poskytuje ministru zahraničí příležitost osobně pohovořit s kolegy mnohých jiných států světa, už jenom několik dní nás dělí od důležité konference o mezinárodním obchodu v Tokiu, která si také vyžadá ministrovu pozornost právě tak jako zmíněné nové kolo nukleárních rozhovorů v Ženevě. Kissingerova cesta na Střední východ je v tomto stadiu zatím jenom spekulace v politických kruzích ve Washingtonu, ale přes to zřejmě visí ve vzduchu a uskuteční se dříve či později. Do oblasti spekulací patří také jiná washingtonská spekulace, podle níž měla být Kissingerova návštěva v Pekingu předejrou k pozdějšímu zájezdu Ču En Laje do Spojených států. Idea vzala za své, když Ču En Laj v červenci prohlásil, že nepojede do Spojených států, dokud je ve Washingtonu velvyslanec Čankajšekovy kliky na Tajvanu. Ale Ču En Laj by přes to mohl do Ameriky přiletět, nikoli aby oficiálně navštívil presidenta Nixona, nýbrž se zúčastnil Valného shromáždění světové organizace v New Yorku. Odbočka do Bílého domu by v tom případě byla neoficiální.

Přečtli jsme za vás v Rudém právu:

KOMUNISTICKÝ NOVINÁŘ V PEKINGU NEŽÁDOUCÍ

PAŘÍŽ 6. září (ČTK) — Čínská lidová republika odmítla vstupní vízum zpravodaji deníku Francouzské komunistické strany l'Humanité — který měl jet do ČLR se skupinou novinářů při oficiální návštěvě presidenta Pompidoua příští týden.

Všech 79 zpravodajů ostatních listů víza dostalo.

F. Turek

Z ČESKÝCH TISKOPISŮ

Co budete teď číst, vypadá jako černý humor, kdyby to nebyla pro lidi, jichž se to týká, neveselá, černá skutečnost. Otiskujeme doslovné znění "Schématu životopisu". Kádrový dotazník musí dnes v ČSSR vyplnit každý, kdo něco chce: lepší zaměstnání, cestu do zahraničí, byt . . . Komentáře netřeba, žaludek se zvedne sám . . .

Soudruhu — soudružko!

Toto schéma je pomůckou pro sepsání Tvého životopisu. Čestné a pravdivé, svědecky kdykoli doložitelné vyplnění kádrového dotazníku a zejména zpracování podrobného a výstižného životopisu je jednou ze základních podmínek toho — abys měl při své práci plnou důvěru svých spolupracovníků a vedení podniku.

Původ: Vypiš svůj sociální původ, poměry, ve kterých jsi vyrostl, zaměstnání rodičů a sourozenců dříve i nyní, ve které politické straně jsou nebo byli organizováni. Rovněž uved', měl-li někdo z Tvých příbuzných trestní řízení (důvod, výši trestu apod.)

Školní vzdělání: Druh školy,

ve kterém školním roce jsi školu absolvoval, uved' kurzy, kterými jsi prošel a kdy, jaké znáš řeči (částečně, úplně).

Zaměstnání a politická činnost: Průběh celého Tvého zaměstnání. Zda jsi byl nebo jsi politicky organizován (v které politické straně) — odborové organizaci, družstvu apod. Funkce v nich a jak dlouho.

Od kdy do kdy jsi absolvoval v čsl. armádě vojenskou službu. Zda jsi byl v zahraniční armádě a kdy. Uved', zda jsi měl nějaké trestní řízení, v případě, že ano — uved' proč, kdy a jeho výsledek.

Styk s cizinou: Uved', zda jsi byl v zahraničí, za jakým účelem jsi tam byl vyslán, státy a dobu pobytu v nich. Dopisuješ-li si s cizími státními příslušníky, uved' s kým, a jak se s nimi znáš (příbuzní, známí, náhodná seznámení za pobytu v cizině nebo u nás). U příbuzných, žijících v cizině, uved' důvod, proč tam odjeli — odkdy a kde tam žijí.

Rodinný a osobní život: Vypiš, jsi-li ženatý (vdaná) — zaměstnání a politickou čin-

nost manželky (manžela) — adresu závodu, kde pracují, počet dětí, zdravotní stav. V případě rozvodu uved' i bývalou manželku (manžela).

V životopise uved' veškeré údaje, důležité k doplnění a objasnění úplnosti svého dosavadního života.

Tím, že v životopise uvedeš správné údaje o životě svém, své rodiny a příbuzných — vyhneš se případným nepřijemnostem.

A je tu ještě jiný tiskopis. Jestliže už někdo měl to štěstí, že se dostal služebně nebo turisticky či jinak na Západ, musí po návratu podat písemnou zprávu státní bezpečnosti. Jestliže se k tomu nemůže odhodlat, dostane po čase upozornění, kde se mimo jiné, praví doslova: "Podle našich záznamů jste letos navštívil cizinu, avšak dosud jsme od vás nedostali, v souhlasu s platnými předpisy písemnou zprávu o vaší cestě za hranice. Žádáme — abyste takovou zprávu co nejdříve podal na základě paragrafu 14. Veřejného práva číslo 102/71, oddíl 1, 2 a 3. Očekáváme, že vaši zprávu o pobytu v zahraničí dostaneme do sedmi dnů . . .

Nižší profil USA v Ásii

Zastavením amerických náletů v Kambodži zakončily Spojené státy svou přímou vojenskou účast na konfliktu v Indočíně a vyvozují z nové situace vojenské i politické důsledky. Vojenská fakta jsou jednoznačná: z Thajska byly odvolány všechny bombardovací jednotky námořní pěchoty a sedm amerických vojenských základů v Thajsku se zmenšilo na šest. Ministerstvo obrany ve Washingtonu oznámilo, že z Tajvanu bude odvolána letka dopravních letadel s personálem tří tisíc letců, což je asi třetina celkového početního stavu amerických branných sil na Tajvanu. Tato rozhodnutí vojenské povahy mají ovšem svůj politický dopad, a to ve dvou směrech současně. Jednak znamenají, že Spojené státy začínají účinněji uskutečňovat Nixonovu doktrinu o nižším americkém profilu v Ásii, doktrinu vyhlášenou před čtyřmi lety, jednak znamenají, že Spojené státy začínají plnit závazek, který učinil prezident Nixon za své návštěvy v Číně loni v únoru. V závěrečném komuniqué, vyhlášeném v Šanghaji, se praví, že než bude možno splnit konečný cíl, totiž odvolání všech amerických branných sil a vojenských zařízení z Tajvanu, budou Spojené státy postupně své oddíly a vojenská zařízení redukovat podle toho, jak se bude v oblasti zmešovat napětí. Americký počin je tedy v souladu se šanghajským komuni-

ké a nepochybně neunikl pozornosti vlády v Pekingu, třebaže nelze zjistit její reakci. O té získá víc informací nově jmenovaný ministr zahraničí Henry Kissinger, až za své připravované návštěvy v Číně, jejíž datum je nejisté a zůstane snad nejisté tak dlouho, pokud bude nejjistá vojenská situace v Kambodži. V té souvislosti se někteří američtí komentátoři pozastavují nad faktem, že po zastavení amerických náletů ani severovietnamské oddíly, ani vzbouřené domácího Rudého Khmeru nevtrhli do hlavního města Pnom Penhu, ani se nevrátili do Kambodže princ Sihanouk. Nikdo nemá vysvětlení, proč ani jedna strana nepodnikla rozhodný tah a nikdo rovněž neví, co se stane v blízké budoucnosti. Princ Sihanouk, který se víc a víc vynořuje jako osobnost, která může přinést řešení, chce snad nejprve mluvit s Drem Kissingerem, než se vrátí do Pnom Penhu, možná vyčkává na pokyn Číňanů. V obleženém Pnom Penhu pořád funguje sovětské velvyslanectví, pověřené u Lon Nology vlády, což je anomálie, která jenom dokresluje skutečnost, že po vojenském manévrování velmocí v Ásii přišel čas politického manévrování. Ovšem pokud se Ameriky týče, nižší silueta podle Nixonovy doktriny neznámá, že se Spojené státy přestávají o Ásii zajímat. Rozhodně nikoli, mají své zájmy a chtějí si podržet svůj vliv. Proto zůstávají i v Thajsku, na Ko-

reji i na Okinawě, třebaže s vědomím, že — podle toho, jak se bude napětí zmenšovat — jednou z těchto míst odejdou. V Thajsku je posádkou na 40.000 amerických vojáků, většinou letců, na Koreji je americká pěší divize, na Okinawě divize námořní pěchoty. S Okinawou je spojena záležitost obrany Japonska, které by na ni mělo přispívat většími částkami než doposud, soudí někteří odborníci v americkém ministerstvu obrany, a niž se Japonsko stane nukleární mocností. Také Indonésie by měla zvýšit náklady na svou armádu a Amerika v té věci vyvíjí na Indonézii nátlak. Neboť i to je součástí Nixonovy doktriny, přimět státy, aby samy pro sebe udělaly nejvíc, co mohou a žádaly pomoc Ameriky, až když splní tento předpoklad. Stín Ameriky v povietnamské Ásii je v pohybu, zmenšuje se a bude se dále snižovat, pokud to vojensko-politické okolnosti dovolí. Pánem ásijských osudů však nejsou jen Spojené státy a menší asijské země, ale také, snad především Čína a její mocný soupeř, Sovětský svaz, který právě v této době začíná prosazovat svůj plán kolektivní bezpečnosti v Ásii, plán zatím ne zcela jasný a přijímaný menšími státy s pocitů obav. Kdo je totiž pro sovětský plán, může se jevit jako nepřítel Číny, a stavět se v Ásii mezi nepřátele Číny je dnes spojeno s rizikem.

Zajímavosti ze světa

Výsledky společné práce amerických a sovětských onkologů zřejmě umožní zahájit vývoj nových preparátů proti rakovině, řekl sovětský akademik Petrovskij. • Jen za měsíc srpen ohlásilo v Japonsku 717 podniků úpadek.

Šlo hlavně o střední, a malé firmy. • Nad ostrovem Kréta ve Středozemním moři se srazili dva belgické vojenské letouny typu Mirage. Oba piloti zahynuli. • Kurs britské libry na západoevropském trhu prudce poklesl — zřejmě v důsledku deficitu platební bilance Británie v posledních měsících. • Rozsáhlá povodeň v severní Indii se rozšířila na další státy, některé oblasti jsou zcela pod vodou, 500 lidí utonulo, víc než 80.000 je jich úplně odříznuto od světa. • Byl položen první hraniční kámen mezi Západním a Východním Německem — v roztockém kraji. • Již opět byl finský prezident Kekkonen na "neoficiální" návštěvě v Sovětském svazu. • V Sydney probíhá za účasti osmi set delegátů kongres australského odborového svazu, který má 1,7 milionů členů. • První japonská výstava přístrojů a zařízení pro výzkum

životního prostředí a boj proti jeho znečišťování — byla zahájena v Moskvě. • Zlaté a valutové rezervy Velké Británie v srpnu opět poklesly o 112 milionů dolarů a činí nyní 6516 milionů dolarů. • Meziministerská komise izraelské vlády vypracovala plán na rozvoj Jeruzaléma, do jehož arabské čtvrti mají být přestěhováni židovští obyvatelé. Vláda zároveň se rozhodla upíšíť přesun vládních úřadů a organizací z Tel Avivu do Jeruzaléma. • Počet občanů Sovětského svazu dosáhl čtvrt miliardy. V roce 1920 jich bylo, podle prvního sčítání lidu za sovětské vlády 136,8 milionů. • Zlomeninu klíční kosti utrpěla britská princezna Anna při pádu z koně na mezinárodních jezdeckých závodech v Kyjevě. • Venezuelský parlament schválil rozhodnutí vlády vstoupit do Andského společenství, jehož členy jsou Chile, Kolumbie, Ecuador, Bolívie a Peru. • Bangladéš a Pákistán požádaly OSN o poskytnutí pomoci při výměně zajatců. Jde zvláště o příspěvek na dopravu zajatců, neboť bude celkem přemístěno na čtvrt miliónu osob. •

Ochrana životního prostředí

Komunistické státy se často v propagandistických výlevech chvástají tím, že lépe než jiné systémy zajišťují tzv. ochranu životního prostředí. Ve skutečnosti — jako ostatně i při jiných propagovaných "vymoženostech" — to není tak jednoduché.

Např. čs. údaje (třeba ze Zdravotnických novin) naznačují, že "stále dochází k růstu negativních zásahů do přírodního prostředí". Jako hlavní problémy se vyjmenovávají: znečištění ovzduší a vod, zvláště ve městech s průmyslovou aglomerací, a s tím související zdravotní ohrožení obyvatel; nedostatečné ochranné prostředky při rozvoji industrializace a při koncentraci průmyslových podniků; nedostatky v řešení dopravy; vzrůstající hladina hluku a vibrací, působící na zdravotní stav občanů a na jejich výkonnost; otázky likvidace nebo využití odpadů z průmyslových podniků a z měst. Z podrobnějšího pohledu se zjišťuje, že jen málo vodních toků si zachovalo vodu hygienicky nezávadnou; že jen v českých zemích je nadměrnými koncentracemi škodlivin v ovzduší trvale postižováno území, na němž žije téměř třetina obyvatel. Za nejvážnější se pokládá situace v Praze, v Severočeském a v Severomoravském kraji. Nejvýznamnějším zdrojem škodlivin v ovzduší jsou tepelné elektrárny, teplárny, výtop-

ny, domovní a blokové kotelní. Znečištěné ovzduší způsobuje roční materiální ztráty v hodnotě 3 — 4 miliard korun. Jedna z hlavních škodlivin — kyslíčník siřičitý — působí na lidské zdraví, negativně ovlivňuje růst a vývoj dětí, krevní oběh, dechové funkce, spomaluje kostní zrání atd. Sem samozřejmě přistupují náklady na lékařskou službu, vyvolané zvýšenou nemocností. Jako okamžitá opatření ke zlepšení situace se uvádějí — do roku 1990: výstavba 30 vodních nádrží, z toho 24 vodárenských; výstavba čistírenskoodpadních vod asi v 70 městech a u 110 průmyslových závodů; zastavení zastaralých výrobní; rozšíření závlahových ploch o 50.000 hektarů; ochrana 20.000 hektarů půdy před povodněmi. Na kroky strukturálního charakteru (výstavba jaderných elektráren, velkokapacitní odsiřovací systémy apod.) si však ČSSR bude muset dlouho počkat.

Podzim v americké televizi

V polovině září v USA tradičně začíná nová televizní sezóna. Úroda nových show je zatím dosti skromná, protože teprve nedávno byla urovnána čtyřměsíční stávka filmových a televizních libretistů. Pozoruhodností nové podzimní sezóny je zavedení dvou dalších, výhradně černošských show.

Švédové v USA

Švédská automobilka Volvo bude asi první zahraniční továrna — která přestane své vozy do Spojených států vyvázet, protože je začne vyrábět přímo v Americe. Nová továrna bude postavena v městě Chesapeake ve Virginii nákladem sto milionů dolarů. Švédové, jejichž automobilový export do Ameriky je na žebříčku deseti největších exportérů na předposledním devátém místě a letos do července dosáhl počtu 35.000 aut, si pospíšili a

předhlonili západoněmeckou automobilku Volkswagen — která je v dovozu první počtem skoro 300.000 vozů i japonskou firmu Mazda, která importovala 73.000 aut. Volkswagen i Mazda oznámily, že také chtějí vozy vyrábět přímo v Americe. Pokud se aut značky Volvo týče, je třeba říci, že mají v Americe pověst trvanlivých, spolehlivých vozů a ostatně na okolnosti, že jsou to auta k neroztrhání, zakládají i svou reklamu. Chlubí se tím, že

před patnácti lety přivezené vozy jsou ještě pořád na amerických dálnicích a silnicích v provozu. Ale podobně jako nejsou boty k neroztrhání vždycky toho nejmodernějšího tvaru a nejpohodlnější, tak i vozy Volvo nepodléhají rozmarům sezonních změn, obvyklých u amerických aut, a nejsou pohodlné na dlouhých jízdách. Lze se však na ně spolehnout za všech okolností a hlavně v nepříznivém zimním počasí. Ale Švédové nepřivážejí do Spojených států jenom dovednost vyrábět vozy, nýbrž i dovednost vyrábět je tak, aby kromě zákazníků byli spokojeni i zaměstnanci firmy. Po té stránce vítá novou konkurenci i předseda americké unie zaměstnanců automobilů Woodcock. Oceňuje jednak skutečnost, že nová továrna poněkud pomůže snížit nezaměstnanost v Americe, jednak fakt, že firma Volvo je pokrokový moderní zaměstnavatel. Woodcock o tom říká: "Za své nedávné návštěvy dílen firmy Volvo ve Švédsku jsem na vlastní oči viděl, že dělníci pracují v čistých vzdušných a bezpečných prostorách za zdravotních podmínek, které by američtí zaměstnavatelé měli napodobit." Továrna Volvo vzbudila ve světě pozornost i svými pokusy o novou organizaci práce. V její továrně v Goteburgu se dělníci střídají po čtyřech hodinách v pracovních úkolech, aby tak odstranili monotónnost výroby na běžícím pásu. Malé skupiny dělníků, kteří obsluhují stroje, spolupracují s předáky, odborníky ve vědeckém řízení práce, s plánovací a společně zjišťují pracovní problémy a hledají způsoby, jak je odstranit. Švédský přínos v téhle záležitosti také bude v Americe vítán, a zejména právě v automobilkách, jejichž zaměstnanci, ti nejmladší nejvíce, si na jednotlivost a únavnost práce na běžícím pásu neustále nařikají.

SPORT

V rámci příprav na dva důležité kvalifikační zápasy na mistrovství světa 1973 s mužstvem Skotska, reprezentanti Československa porazili celek Karl-Marx Stadtu (Východní Německo) hladce 4:0, když všechny čtyři góly padly už v prvním poločase. Hrál se v Teplicích před 12 tisíci diváky.

V předehrávaném utkání pátečního kola první fotbalové ligy Bohemians Praha porazil Zbrojovku Brno 2:0. Spartak Trnava zvítězil nad VSS Košice 1:0, Žilina podlehl v Teplicích 0:4 a Lokomotiva Košice vyhrála nad Plzní v poměru 3:1.

Wimbledonský vítěz, československý tenista Jan Kodeš opět potvrdil svoje kvality, když se na mezinárodních mistrovstvích USA ve Forest Hills probojoval až do finále, kde podlehl po těžkém téměř tříhodinovém boji Australanovi J. Newcombovi v pěti setech 4:6, 6:1, 4:6, 6:2, 3:6. Den před tím, v semifinále porazil amerického tenistu číslo jedna S. Smitha také v pěti setech 7:5, 6:7 1:6, 6:1, 7:5. V předešlých zápasech J. Kodeš postupně porazil N'Godrella (Francie), Alexandra (Austrálie), El Shafeia (Egypt) a Piliče (Jugoslávie).

Není-li limonáda . . .

Pražský režim si stále stěžuje na růst alkoholismu a s tím spojený růst přečinnů. Platí to zejména u mladistvých. Stále více se však poukazuje i na to, že při různých setkáních mládeže je tak špatné zásobování sodovkami, limonádami a mošty, že mladým často nezbývá, než sáhnout po pivu či vinu. Výrobní kapacity pro nealkoholické nápoje se prý stále rozšiřují. Ale i v r. 1975 bude dosahovat manko v tomto oboru asi 1 milion hektolitrů oproti směrnicí plánu. A pokud jde o ceny: Pepsi nebo Coca-cola stojí dvakrát tolik co pivo.

Nové státní rezervace

Slovenské ministerstvo kultury vyhlásilo 11 nových státních přírodních rezervací. Osm z nich je v okrese Liptovský Mikuláš, ostatní v okresech Žilina, Rožňava a Ždiar nad Hronom. Usiluje se v nich hlavně o ochranu lesů, rostlin a živočichů, jakož o zachování celkového charakteru krajiny.

Československé prvoligové hokejové celky se připravují na novou sezónu přátelskými utkáními. Z výsledků: Sparta Praha-BK Färjestad (Švédsko) 4:1, Chomutov — Slezan Opava 4:1, Košice-Karvinná 9:5, Škoda Plzeň-Dukla Písek 11:4, Slovan Bratislava-Gottwaldov 4:2 — Sparta Praha-ZKL Brno 5:5, Vítkovice-Kladno 7:1, České Budějovice-Litvínov 2:1.

Na mistrovstvích Československa v lehké atletice v Banské Bystrici vytvořila Helena Fibingerová nový československý rekord ve vrhu koulí výkonem 20,80 metru, čímž zlepšila svůj nedávný starý rekord o 54 cm. Fibingerová se takto přiblížila k novému světovému rekorduru Rusky Čižové na 40 cm. (Světový rekord je 21,20 m).

Výkon 20,80 metru je letošního roku druhým nejlepším na světě. Mezi světovou elitou se probojoval také československý koulař Jaroslav Brabec, který na stejných závodech vytvořil nový československý rekord výkonem 21,04 metru. Brabec je první československý atlet, který překonal jedenadvacetimetrovou hranici.

—pza—

AMERICAN CZECHOSLOVAK SPORT CLUB

zvolil do nové sezóny výbor téměř ve stejném složení jako v minulém roce. Předsedou je Konrád Machálek, místopředsedy D. Kolbašovský, J. Adamčík, K. Matička, sport. tajemníkem P. Kutil a členové výboru: J. Lech, J. Čipera, V. Nesveda, J. Kutil, E. Galuš, F. Němeček, J. Mihalovič, J. Murin, V. Straňák, V. Kelbel a K. Holka.

Sportovní sezónu zahájilo fotbalové mužstvo na turnaji v Kingstonu, kde bylo vyřazeno v prvním kole a na turnaji Schwaben SC, kde se kvalifikovalo do finálové skupiny.

Naš sportovní klub potřebuje další hráče, zájemci hlaste se na tel. číslo (212) 088 0849 (předseda K. Machálek) nebo (212) 459 8032 (sport. taj. P. Kutil).

NABÍZÍME —

České knihy v exilu:

John Danus "Zrod satanova atomu", vázané, celá trilogie \$17.00, k dodání ihned. Během roku 1973 vyjde, vázané v plátně, ilustrované, cena za svazek \$5.20. Dila K. J. Krušiny: "Pan Dadáček má dovolenou", detektivka, "Jedenáctý obvod", kriminální román, "Zimní bouře", Horská záchranná služba, "Druhá bouře", vychází až v zahraničí. "Svět je strašně krásnej", členská premie zdarma pro odběratele celé řady roku 1973. Můžete objednat nebo napsat si o bližší informace. Dodává Literární Klub, K. J. Krušina, Box 239, 126 02 Hägersten 2, Sweden.

Marxistický režim v Chile svržen

(Dokončení z 1. strany)

ko se dostali k moci například komunisté v Československu. Byl řádně zvolen — vše bylo legální. Jenomže nastoupená cesta — jak se jasně ukazovalo, by byla Chile zavedla za čas tam, kde je Československo a jiné komunistické státy. Zruinované hospodářství dalo, když ne

podnět, tedy alespoň záminku k převratu. Vojenské junty pravidelně bývají tvrdé. Gratulovat Chile k novému režimu nemůžeme, není vyloučeno, že se dostalo z deště pod okap. Pro SSSR, Kubu a jejich nobsledy je Chile však zklamáním. Komunistu v Jižní Americe byla trochu nastavena noha . . .

L. N.

(Dokonč. ze str. 3)

ačkoli velmi odlišnou od jejich dosavadních individualit. Jméno dotud neznámé: Julius Firt. Jeho kvalifikace: byl úředníkem Lihové ústředny a poznal účetnictví; od dětství miloval knihy; přinášel novou ideu: hlavní problém není knihy a časopisy vyrobit, nýbrž je prodat. Ačkoli někteří v tom viděli jakési vol-

nomyšlenkářství v přísném oboru podnikání, Firt se stal nejdříve ředitelem nakladatelství, potom celého koncernu. Přenesl jej, někdy osamocen se svým plánovacím rozumem přes dosavadní finanční nebezpečí.

Ať jakkoli se noviny vyvíjejí, přinese to vždy plus nebo minus národu. Politická kariéra Jaroslava Stránského prošla také soutěskami. Pokaždé odmítal ji řešit na úkor samostatnosti Lidových novin. I když znovu vstoupil do politické strany a stal se jejím poslancem, vyjednal, že nevydá L. N. politickému stranictví s jeho omezenou vnímavostí a odpovědností. Jeho památka má být také podle toho posuzována.

Námořníci se nezlobí

V massachussettském přístavu Woods Hole kotví teď nuceně sovětská rybářská loď Bělogorsk. Důvodem je soudní příkaz v souvislosti se žalobou, kterou proti SSSR a Sovryflotu podala americká firma Deep Deep Ocean products Company, které v roce 1971 flotila třiceti sovětských rybářských lodí zničila 16 pobřežních výskytů mořských raků. Společnost žádá náhradu v hodnotě skoro sto tisíc dolarů a — jak je zřejmé sovětský byrokratizmus — věc se z ruské strany táhne. A tak, než bude vše uvedeno do pořádku, byla nyní jedna ruská rybářská loď zadržena u amerických břehů. Největší ovšem zájmovost tkví v tom, že kapitán lodi, Vladimir Zujev — když mu byl doručen příkaz amerického "maršála", neprojevil žádné negativní pocity: chápe prý, že se nedá nic dělat. Jeho posádka radostí málem vyskakovala. Není divu: žít a stravovat se na sovětské lodi, což nic nestojí, a dny trávit na americkém břehu, v zakázané zemi kapitalistů, to nejsou pro ruské rybáře žádné špatné prázdniny . . .

Pěťadvacetistránkové poselství presidenta Nixona kongresu, napěchované půl stovkou zákonných návrhů, je ojedinělý politický tah, jímž prezident míří na několik cílů současně. Je to nepochybně počín, naznačující veřejnosti, že Bílý dům po měsících lethargie, zavínekých záležitostech Watergate, se opět ujímá činnorodé vůdčí úlohy, že se Nixonova vláda aktivisuje a bude rozhodněji zasahovat do vývoje národních problémů. Poselství je zároveň kritikou minulé činnosti zákonodárných sborů a do budoucna výstrahou, že poslanci a senátoři budou pod přísnější kontrolou Bílého domu i veřejnosti. Pravda, věty o odpovědnosti kongresu jsou zaobaleny do slov o novém smířlivém duchu kompromisu, o nutnosti spolupráce obou institucí, Bí-

lého domu a kongresu, z nichž ani jedna nemá monopol na všechnu moudrost. V záležitostech, nejvíce v poselství zdůrazňovaných, jimiž jsou inflace a nedostatek pohonných látek, nebude mezi prezidentem a zákonodárci sporu. Poslanci i senátoři budou Nixonovy návrhy kritizovat a pokud se toho týče, už teď prohlašují vládní opatření, týkající se energetických zdrojů za opožděná a nedostatečná, nicméně reprezentanti kongresu slíbili spolupráci jak v protinflačním boji, tak pokud jde o odstranění nedostatku pohonných paliv. Předmětem sporu však nadále zůstává rozpočet na obranu Spojených států. President prohlašuje, že obranná vydání už byla seškrtána na minimum a že další redukce branného rozpočtu je neúnosná,

Kdo z koho?

Něco na příděl ... ?

Něco na příděl v Americe, tradičně zemi hojnosti? Od druhé světové války tu žádný běžný spotřební statek na příděl nebyl ... Nepočítáme-li fakt, že letos na jaře a v létě vám u některých benzínových pump prodali řekněme jen třicet, čtyřicet nebo padesát litrů benzínu a chtěli jste více, musel jste zajet k vedlejší pumpě. Ale letos v zimě bude možná na příděl jiný naftový produkt, a to petrolej na topení. Bude možná na příděl, jestliže zima uhodí brzo a krutě, a jestliže federální, státní a místní úřady, které jsou pověřeny dozorem nad čistotou ovzduší, nezmírní nebo nezruší zákaz používat k topení petroleje, který obsahuje více než určité procento síry, jež po spalování znečišťuje vzduch. Respektive ne k topení ve výhřevných tělesech, nýbrž k pohonu generátorů v četných elektrárnách, které až do nedávna používaly uhlí, ale po té, co byly odhlasovány zákony o maximálním přípustném znečištění ovzduší, musely přeseďlat na petrolej, a nakonec na petrolej s nízkým obsahem síry. Kdyby se směly vrátit k petroleji s vyšším obsahem síry, zbytek by toho čistšího dost pro topení v domácnostech. Nutno poznamenat, že vytápění obytných prostorů petrolejem je v Americe rozšířeno více než v kterékoliv jiné zemi na světě; na druhém místě je přírodní plyn, na třetím elektřina.

Fakt, že vláda ve Washingtonu připravuje plán pro distribuci petroleje na příděl, kdyby snad takového plánu bylo třeba, oznámil John Love, ředitel odboru prezidentovy kanceláře pro politiku v oblasti energetiky. V článku, který o tom otiskuje newyorské Times, se praví, že uhodí-li letos mrazy brzo a budou-li velké, a nezmění-li se nic v dosavadním způsobu zásobování, petroleje na topení se možná bude nedostávat 10 až 15 procent. Mimochodem, vloni v zimě se ho nedostávalo 3 až 4 procenta, což bylo cítit v odlehlých oblastech jako třeba v Minnesotě nebo ve státě Maine. A protože jde o petrolej takřka totožný s pohonnou látkou pro diesellové motory, musely omezit provoz bárky na řece Mississippi. A tak podobně. Vznikne-li opět nedostatek, bude opět cítit hlavně v odlehlých oblastech, kde zásobování není dokonale zaběháno a kde zásobovatelů není tolik, aby si vzájemně konkurovali a spolu soutěžili o spotřebitele.

Pro Newyorské Times bylo ono oznámení Johna Lovea o plánování eventuálního přídělu petroleje hlavní zprávou dne, kterou otiskují na místě pro takové zprávy vyhrazeném, vpravo nahoře na

první straně. Američané prostě nejsou zvyklí na to, že by mohlo být čehokoli nedostatek. Nebo, že by museli s něčím šetřit, i když na to peníze mají. Na příklad těch 10 až 15 procent petroleje na topení, kterého se možná bude v nejhrošším případě nedostávat, by se snad dalo ušetřit prostě tím, kdyby občané, když odcházejí ráno do práce a nikdo doma nezůstává, pootočili termostatem a snížili v bytě nebo v domě teplotu až do chvíle, než se večer vrátí domů. Mimochodem, v amerických soukromých i veřejných místnostech se tradičně udržuje teplota o dva až čtyři stupně vyšší než v evropských, a tak Evropanům, kteří přijedou do Ameriky, připadají všechny byty a kanceláře přetopené, než si na to zvyknou. Nechceme však problém nedostatku petroleje zlehčovat. Má důsledky nejen ekonomické — ne-li přímo v nedostatku topných a pohonných látek, pak alespoň v tom, že rostou jejich ceny — nýbrž i důsledky politické, včetně mezinárodně-politických. Amerika kupuje přibližně jednu čtvrtinu petroleje, který potřebuje, ze zřídels v arabských zemích. A nedávno

řekl prezident Nixon něco, o čem mnozí odborníci — včetně náměstka ministra zahraničí Josepha Sisco — vážně pochybovali a možná ještě pochybují, že totiž existuje přímá spojitost mezi doávkami nafty z arabských zemí a sporem mezi Araby a Izraelem. Nixon prohlásil, že se nepoddá žádnému arabskému vydírání, ale poznamenal, že mezi dividendami, které by vyneslo urovnání arabsko-izraelského sporu by byly plynulejší dodávky nafty. Ani Arabové, ani Izrael by neměli čekat, až se usadí prach. Vina je na obou stranách, prohlásil Nixon. Obě strany by měly začít vyjednávat. To je naše stanovisko. Naše stanovisko není ani proizraelské, ani proarabské ... My jsme pro mír, řekl prezident. A je v zájmu celé oblasti, abychom dostali vyjednávání z mrtvého bodu. Někteří američtí komentátoři si vykládají neutrální tón tohoto výroku jako odklon od tradičního přátelského postoje Ameriky vůči Izraeli. Ale izraelští pozorovatelé sami to tak nevidí; tvrdí, že co vyžaduje prezident Nixon, vyžaduje Izrael rovněž.

—hej—

Za Andreje Sacharova

Americká Akademie věd se postavila za sovětského vědce Andreje Sacharova, který byl letos v dubnu přijat za jejího zahraničního člena. Výkonný výbor americké Akademie věd měl schůzi, po níž předseda této organizace, doktor Philip Handler — odeslal dva telegramy do Moskvy na adresu předsedy sovětské Akademie věd Mstislava Keldyše. Právě se v nich: "Pronásledování nebo zatčení Sacharova by mělo nepříznivý vliv na styky mezi americkými a sovětskými vědci a mohlo by vést k oslabení nebo zastavení našich snah z poslední doby rozšířit vzájemnou výměnu a spolupráci ... Kdyby byla Sacharovovi odejmuta příležitost k tomu, aby sloužil sovětskému lidu a lidstvu vůbec, bylo by krajně obtížné představit si, že by se úspěšně splnily americké závazky v oblasti americko-sovětské vědecké spolupráce, protože ta je zcela závislá na ochotě a dobré vůli jednotlivých amerických vědců a vědeckých institucí. A byla by to vpravdě katastrofa, kdyby duch detente (americko-sovětského smíření) byl ochromen jakýmkoliv dalšími zákroky proti tomuto nadanému fyzikovi, který přispěl tak velkou měrou k vojenské bezpečnosti sovětského lidu a který nyní nabízí tomuto lidu i celému světu své vědomosti a postřehy v zájmu lepšího zítřka pro veškeré lidstvo." Předseda americké Akade-

mie věd Handler uveřejnil text těchto telegramů před sedmi sovětské Akademie věd Keldyšovi a v interview s novináři pak řekl, že osobně je skálopevně přesvědčen, že američtí vědci by odmítali účast na společných americko-sovětských vědeckých projektech, kdyby pronásledování či šikanování Sacharova pokračovalo. Poznamenejme, že z více než jednoho tisíce členů Americké akademie věd je jen poměrně velmi málo zaměstnánů nějakou vládní institucí a do té míry na vládě závislé. Americká akademie věd není vládním orgánem, nýbrž nezávislým sdružením vědců. Dohodla se však s vládou na tom, že přijme odpovědnost za americký podíl na provádění různých americko-sovětských vědeckých projektů, které byly dohodnuty vládními vyjednávači v rámci americko-sovětské kulturní výměny. Plnění těchto závazků, jak se praví v citovaném telegramu, je zcela závislé na ochotě a dobré vůli jednotlivých amerických vědců a vědeckých institucí. Deník Washington Post v této souvislosti poznamenává, že by mohlo dojít ke konfliktu mezi stanoviskem americké vědecké společnosti — jak je vyjádřeno v citovaných telegramech, a snahou Nixonovy vlády normalizovat americko-sovětské styky. To je narážka zejména na páteční výrok Henryho Kissingera na schůzi senátního zahraničně-politického výboru

Krajanský oznamovatel

Český pension v rakouských Alpách

ZELERMOOS, 5700 Zell am See, Tel. (06542) 202046
Krajanské prostředí, celoroční lyžování, výlety do okolí (Grossglockner, Salzburg, Vídeň). —
Volné pokoje v červenci a srpnu — za osobu se snídaním od S. Fr. 12.—

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁŘSTVÍ JOSEF ČURDA,
MARGARTENSTR. 11

... je jen 206 m od nádraží Selnau ... vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit ... rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) ... při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí
ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon,
tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. PISOFT, společník fy:
AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich,
tel. 01-62 14 55.

Přes UNIONFUNK

v Zürichu seženete českého taxikáře, znalého místních poměrů, památek a vůbec všeho zajímavého.

Volejte 01-47 30 47 a žádejte pana IVANA MÁDRA.

KNIHY

všech čs. exilových nakladatelství dodává:
Oskar Krause, CH-8307 EFFRETIKON, Rebenstr. 2

Prizat Galerie ve Švýcarsku

expozice děl předních exilových výtvarníků — sjednejte návštěvu. Telefon — 052/324176 — Švýcarsko

28 letý sportovní trenér velmi dobrého zajištění, dříve z Prahy, hledá dívku k vážnému seznámení. Zn. "Jen vážně-Pište do adm. t. l."

Pro další podnik,

který otevíráme na podzim v městě Tailfingen/Ebingen hledám mladšího, spolehlivého, samostatného českého kuchaře za nejlepších platových podmínek. — Byt k dispozici.

HOTEL RESTAURANT-HIRSCH
Majitel Tony Kolářský
D — 7481 Sigmaringendorf

ZAJEMCI

o prodej švýcarských hodinek ve všech státech žádáme o kontakt. Vhodný vedlejší výdělek nebo hlavní zaměstnání. Zájemci z oboru mají přednost.

SLAIS-CH 2500 Biel, Postf. 255-Switzerland.

který projednává Kissingerovo jmenování zahraničním ministrem Spojených států. Senátor Jacob Javits mu položil otázku, jak může smířit potlačování základních lidských práv v Sovětském svazu se svým návrhem, aby Spojené státy poskytl Sovětskému svazu doložku nejvyšších výhod k obchodním smlouvám. Kissinger odpověděl: "Byl jsem osobně velmi pohnutý akademikem Sacharovem, který před pěti nebo šesti lety sepsal dlouhé prohlášení o tom, jak chápe lidskou svobodu a jaký pokrok se do té doby vykázal v Sovětském svazu k tomuto cíli. Jako příslušník intelektuálního povolání jsem zklamán, že se ten pokrok zastavil, a jsem rozhodně znechucen poměry, o kterých akademik Sacharov referuje. Ale jako stát si musíme položit otázku, zda má být zásadním cílem americké zahraniční politiky přetvářet domácí strukturu společností — se

kterými máme co dělat, nebo zda se mají zásadní snahy naší zahraniční politiky týkat ovlivňování zahraniční politiky těch společností. Uvědomuji si, že existuje určitá spojitost mezi domácí a zahraniční politikou, ale kdybychom přijali stanovisko — že musíme přeměnit domácí strukturu všech zemí, se kterými jsme ve styku — i když se zahraniční politika těch zemí stává stále přijatelnější — dostali bychom se do situace, že bychom byli masivně zaangażováni v každé zemi na světě ... A tak, přestože Sacharovův případ má určité velmi bolestné stránky, a přesto, že já sám mám vzhledem ke svému původu soucit s menšinami — jimž je upíráno právo na plnou emigraci, nemohu v dobrém svědomí navrhnout jako zásadu americké zahraniční politiky, abychom ji dělali závislou na jednotlivých aspektech domácí struktury Sovětského svazu."

—Hej—

Stavět či nestavět?

Jestli se bude postupovat podle plánu, který vypracovalo americké ministerstvo obrany a se kterým alespoň pro začátek vyslovil souhlas kongres, jednoho dne v roce 1980 se spustí na vodu obrovská šedivá loď, která vytlačí skoro jedno sto tisíc tun vody a která bude stát přinejmenším jednu miliardu dolarů. Bude to čtvrtá nukleární mateřská letadlová loď amerického válečného námořnictva. Už se připravuje její stavba, ale zatím nemá ještě jméno, nýbrž jen označení CVN-70.

Mateřská letadlová loď je vlastně plovoucí letecká základna. Má-li motory na nukleární pohon, může plout třináct let bez doplnění této pohonné látky. Představuje vůbec nejdražší zbraň; jedna miliarda dolarů je slušný zlomek i amerického bohatství. Postavit ji si vyžádá více technologických znalostí, plánovacího umu, a výrobní energie než postavit menší město. A přitom není jasné, zda to má vůbec cenu.

Spor o to, zda má nebo nemá cenu budovat mateřské letadlové lodě s nukleárním pohonem, je velmi zajímavý, ale přímo nezapadá ani do americko-sovětského vyjednávání o omezení strategického zbrojení, ani do debaty o důsledcích eventuálního smíření Spojených států se Sovětským svazem, ani do americko-sovětského zbrojního závodu, který v této chvíli zatím ještě pokračuje. Kdyby snad došlo k válce mezi Spojenými státy a Sovětským svazem, mateřské letadlové lodě by v ní asi velkou roli nehrály. Sovětský svaz žádné nemá (nepočítáme-li jednu nebo dvě poměrně malé lodě, které mají na palubě helikoptéry, jež se hodí zejména pro protiponorkovou válku a jinak jen pro skrovné výsadkové operace). A protože letadla z mateřských lodí mají poměrně

krátký akční radius, americké lodě s úkolem zaútočit na cíle v Sovětském svazu by musely vplout do nevýhodných vod, jako například do Středozemního moře, kde by se daly poměrně snadno a rychle najít a kde by byly poměrně snadno zranitelné sovětskými letadly startujícími z letišť na pevnině, ponorkami, a řízenými střelami vypouštěnými z povrchových námořních jednotek. Mateřská letadlová loď, jako každá jiná letecká základna, má ovšem proti všem těmto zbraním vlastní obranu, ale její přesto se riziko v takové situaci jeví příliš vysoké.

Situace americké mateřské letadlové lodě ve Středozemním moři by ovšem byla docela jiná, příznivější, kdyby nešlo o válečný konflikt se Sovětským svazem.

Hlavním účelem mateřských letadlových lodí — účelem tradičním i moderním — je vytvořit vojenskou základnu tam, kde to dost dobře nejde (nebo alespoň tak dobře nejde) na pevné zemi. A nikoli nezbytně jen v kontextu válečných operací, nýbrž i v kontextu mírovém; je celkem snadno si představit psychologický dopad na zemi, k jejíž břehům se přiblíží americké město, základna . . .

povzbudivý psychologický dopad na zemi spojence, který povzbuzení potřebuje pobídka ke střizlivému přemýšlení v zemi, která váhá nebo která uvažuje o nepřátelské bojové akci. Pokud jde o čisté vojenskou cenu mateřských letadlových lodí, dobře se ukázala v průběhu amerického zaangažování ve válce v Indočíně: lodě vlastně poskytl letiště v blízkosti bojových operací a hrály ve válce jednu z klíčových rolí.

V současné době má americké válečné námořnictvo čtrnáct mateřských letadlových lodí. Každá z nich má životnost přibližně třicet let. Kolik mají mít Spojené státy takových lodí v budoucnosti — řekneme v roce 1980, až se spustí na vodu čtvrtá mateřská letadlová loď s nu-

kleárním pohonem — je předmětem sporu vyvěrajícího z různých strategických úvah. Velitelství námořnictva tvrdí, že jich bude potřebovat dvanáct. Členové kongresu, kteří se k věci vyjádřili, jsou většinou přesvědčeni, že by jich stačilo devět.

H. H.

Archeologický průzkum

sklářského sídliště Karlova hut' přináší mnoho zajímavých výsledků. Bylo potvrzeno, že se tu už v osmnáctém století vyrábělo křišťálové, bílé, modré a modré kobaltové sklo, a byly nalezeny i zbytky malovaného skla, přičemž byly objeveny i některé, dosud neznámé barvy sklářských výrobků.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud našim nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopulárnějším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírká esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování pamětí člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útěk z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narozenin tohoto politika, který spoluzakládal, budoval a řídil mladý československý stát. Neopstradatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kohout	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martinek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martinek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martinek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00

Napjaté investice

Zpoždění v investiční výstavbě, které se v čs. ekonomice vytváří už po desetiletí, má být znovu doháněno. Jak vyplývá z ekonomických komentářů v tisku, budou už v příštím roce zvýšeny investiční úkoly: přesáhnou původní záměr pětiletky o 8 miliard korun. Mají se tak zajistit nové kapacity pro plány další pětiletky. Komentáře pro názornost říkají, že jde o takový úkol, jako kdyby se měl postavil navíc jeden transitní plynovod přes celou republiku. Stavba dnešního plynovodu si vyžádala mimořádných opatření v celé čs. ekonomice.